

Саветодавна комисија за људска права

ТСС зграда Д-12, седиште мисије УНМИК-а, Приштина, Косово, електронска пошта hqar-unmik@un.org, телефон +381 (0)38 504 604 локал 5182

МИШЉЕЊЕ

Датум усвајања: 24. април 2015. године

Предмет бр. 333/09

Будимир МАСЛАР

против

УНМИК-а

Саветодавна комисија за људска права, на заседању одржаном 24. априла 2015. године, уз присуство следећих чланова:

Марека Новицког, председавајућег
Кристин Чинкин
Франсоаз Тулкенс

Уз помоћ

Андреја Антонова, извршног службеника

Узевши у обзир изнад поменуте жалбе, уложене сагласно члану 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права,

Након већања, обављеног такође и електронским путем, у складу са правилом 13 § 2 свог Пословника, доноси следеће закључке и препоруке:

I. ПОСТУПАК ПРЕД КОМИСИЈОМ

1. Жалба је уложена 10. априла 2009. године и уписана је 4. децембра 2009. године.

2. Дана 24. новембра 2010. године, Комисија је од жалиоца затражила додатне информације. Дана 18. јула 2012. године, жалилац је путем телефона доставио додатне информације Секретаријату Комисије.
3. Дана 19. априла 2011. године, жалба је прослеђена Специјалном представнику Генералног секретара (СПГС)¹, како би се добиле примедбе УНМИК-а на прихватљивост жалбе. Дана 21. јуна 2011. године, СПГС је доставио УНМИК-ов одговор.
4. Дана 17. августа 2012. године, Комисија је прогласила жалбу прихватљивом.
5. Дана 7. септембра 2012. године, Комисија је проследила своју одлуку СПГС-у и затражила УНМИК-ове примедбе на меритум жалбе, као и копије истражних списа који се односе на предмет.
6. Дана 12. јануара 2015. године, СПГС је доставио УНМИК-ове примедбе на меритум жалбе, заједно са копијама истражних списа.
7. Дана 22. априла 2015. године, Комисија је од УНМИК-а затражила да потврди да ли се достављање списа у вези са предметом може сматрати коначним. Дана 23. априла 2015. године, УНМИК је доставио свој одговор.

II. ЧИЊЕНИЦЕ

A. Општи преглед догађаја²

8. Предметни догађаји су се одиграли на територији Косова убрзо након успостављања Привремене управе мисије Уједињених нација на Косову (УНМИК), јуна 1999. године.
9. Оружани сукоб током 1998. и 1999. године између српских снага с једне стране и Ослободилачке војске Косова (ОВК) и других оружаних групација косовских Албанаца с друге стране добро је документован. Након неуспеха међународних напора за решавање сукоба, 23. марта 1999. године, Генерални секретар Северно-атлантског споразумног савеза („НАТО“) објавио је почетак ваздушних напада на Савезну

¹ Списак скраћеница и акронима садржаних у тексту дат је Прилогу.

² Списи на које се Комисија позива при навођењу овог општег прегледа догађаја су следећи: ОЕБС, „Како виђено, тако речено“, 1. том (октобар 1998– јун 1999) и 2. том (14. јун–31. октобар 1999); тромесечни извештаји Генералног секретара УН-а о Привременој управи мисије Уједињених нација на Косову; Годишњи извештаји полиције УНМИК-а (2000, 2001); Фонд за хуманитарно право „Отмице и нестанци не-Албанаца на Косову“ (2001); Фонд за хуманитарно право „Косовска књига памћења“ (<http://www.kosovomemorybook.org>); УНМИК-ова канцеларија за нестала лица и судску медицину, Извештај о активностима 2002-2004; Европски суд за људска права, *Бехрами и Бехрами против Француске и Сарамати против Француске, Немачке и Норвешке*, бр. 71412/01 и 78166/01, одлука од 2. маја 2007; Међународна комисија за нестала лица, „Ситуација на Косову: попис“ (2010); подаци које је издао Високи комесар Уједињених нација за избеглице (доступни на адреси www.unhcr.org) и Међународни комитет црвеног крста (доступни на адреси <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en>).

Републику Југославију (СРЈ). Ваздушни напади су почели 24. марта 1999. године, а окончани су 8. јуна 1999. године, када је СРЈ пристала да повуче своје снаге са Косова. Дана 9. јуна 1999. године, Међународне безбедносне снаге (КФОР), СРЈ и Република Србија потписале су „војно-технички споразум“ у ком су се сагласиле о повлачењу СРЈ са Косова и присуству међународних безбедносних снага након доношења одговарајуће резолуције Савета безбедности УН-а.

10. Дана 10. јуна 1999. године, Савет безбедности УН-а усвојио је Резолуцију 1244 (1999). Поступајући сходно Поглављу VII Повеље УН-а, Савет безбедности УН-а одлучио је да распореди међународне безбедносне снаге и цивилне представнике – КФОР, односно УНМИК – на територију Косова. Сходно Резолуцији Савета безбедности 1244 (1999), УН-у је дата пуна законодавна и извршна власт за привремену управу на Косову, укључујући спровођење правде. КФОР је имао задатак да успостави „безбедну средину у којој избегла и расељена лица могу безбедно да се врате кући“ и привремено обезбеди „јавни ред и мир“ све док међународни цивилни представници не буду могли да преузму одговорност за овај задатак. УНМИК се састојао из четири главне компоненте или стуба којима су руководиле Уједињене нације (цивилна управа), Високи комесар Уједињених нација за избеглице (хуманитарна помоћ, која је постепено окончана јуна 2000. године), ОЕБС (успостављање институција) и ЕУ (реконструкција и привредни развој). Сваки стуб је био под управом СПГС-а. Резолуцијом Савета безбедности УН-а 1244 (1999) УНМИК је овлашћен да „унапреди и штити људска права“ на Косову у складу са међународно признатим стандардима у погледу људских права.
11. Процене у погледу утицаја сукоба на расељавање популације косовских Албанаца крећу се од приближно 800.000 до 1,45 милиона. Након усвајања Резолуције 1244 (1999), већина косовских Албанаца који су побегли или били насилно избачени из својих кућа током сукоба од стране српских снага вратила се на Косово.
12. У међувремену, припадници неалбанске заједнице – углавном, али не само, Срби, Роми и словенски муслимани, као и косовски Албанци за које се сумња да су сарађивали са српским властима – постали су мета распрострањених напада од стране наоружаних групација косовских Албанаца. Тренутне процене у вези са бројем расељених косовских Срба крећу се између 200.000 и 210.000. Док је већина косовских Срба и другог неалбанског становништва побегла у ужу Србију и суседне земље, они који су остали постали су жртве систематских убистава, отмица, насумичног притварања, сексуалног и родног насиља, пребијања и злостављања.
13. Иако постоји спор око бројки, процењује се да је више од 15.000 лица усмрћено или нестало током и одмах након косовског сукоба (1998-2000. године). Више од 3000 етничких Албанаца и око 800 Срба, Рома и чланова других мањинских заједница нестало је током овог периода. Пронађено је више од половине несталих лица и њихови посмртни остаци идентификовани су до краја 2010. године, док се од октобра 2012. године 1766 лица и даље води као нестало код Међународног комитета Црвеног крста (МКЦК).

14. Од јула 1999. године, у склопу напора да се на Косово врати спровођење закона у оквиру владавине права, СПГС је затражио од држава чланица УН-а да подрже постављање 4718 чланова међународне полиције као цивилне компоненте УНМИК-а. Задатак полиције УНМИК-а био је да саветује КФОР у вези са полицијским питањима док полиција не добије довољан број чланова да преузме пуну одговорност за спровођење закона и да ради на развоју Косовске полицијске службе. До септембра 1999. године, приближно 1100 међународних полицајаца распоређено је у УНМИК-у.
15. Распоређивање полиције УНМИК-а углавном је завршено до децембра 2000. године, са 4400 чланова особља из 53 земље, и УНМИК је преузео примарну одговорност за спровођење закона у свим крајевима Косова осим у Митровици. Према Годишњем извештају полиције УНМИК-а за 2000. годину, њој је пријављено 351 киднаповање, 675 убистава и 115 силовања у периоду од јуна 1999. до децембра 2000. године.
16. Услед колапса управљања правдом на Косову, УНМИК је јуна 1999. године успоставио ванредан правосудни систем. Он се састојао од ограниченог броја домаћих судија и тужилаца и функционисао је све до почетка рада редовног правосудног система, јануара 2000. године. Фебруара 2000. године, УНМИК је одобрио именовање међународних судија и тужилаца, најпре у области Митровице, а касније широм Косова, да би ојачао домаћи правосудни систем и гарантовао његову непристрасност. Од октобра 2002. године, домаћи правосудни систем састојао се од 341 домаћег судије и тужиоца и 24 међународних. Јануара 2003. године, Генерални секретар УН-а, при подношењу извештаја Савету безбедности о спровођењу Резолуције 1244 (1999), констатовао је да систем полиције и правосуђа на Косову у том тренутку „добро функционише“ и да је „одржив“.
17. Јула 1999. године, Генерални секретар УН-а изјавио је у извештају Савету безбедности да УНМИК већ сматра да је питање несталих лица посебно акутан проблем у погледу људских права на Косову. Новембра 1999. године, при полицији УНМИК-а је основана Јединица за нестала лица (ЈНЛ), која је била задужена за истраживање могуће локације несталих лица и/или гробних места. ЈНЛ, заједно са Централном јединицом за кривичну истрагу (ЦЈКИ) полиције УНМИК-а, а касније наменска Јединица за истрагу ратних злочина (ЈИРЗ), били су одговорни за кривичне аспекте предмета несталих лица на Косову. Маја 2000. године, успостављена је Комисија за проналажење и идентификацију жртава (КПИЖ), којом председава УНМИК, ради проналажења, идентификације и предавања посмртних остатака. Дана 5. новембра 2001. године, УНМИК је потписао Заједнички документ УНМИК-а и СРЈ у коме се, између осталог, понавља обавеза решавања судбине несталих лица из свих заједница и признаје се да је програм ексхумације и идентификације само део активности везаних за нестала лица. Од јуна 2002. године, новооснована Канцеларија за нестала лица и судску медицину (КНЛСМ) при УНМИК-овом Одељењу правде (ОП) постала је једини орган који је овлашћен да утврди где се налазе нестала лица, идентификује њихове посмртне остатке и врати их њиховим породицама. Почевши од 2001. године, на основу Меморандума о разумевању (МоР) између УНМИК-а и Међународне комисије за нестала лица (МКНЛ) са седиштем у Сарајеву, допуњеног додатним споразумом из

2003. године, МКНЈ је спроводио идентификацију посмртних остатака путем ДНК анализе.

18. Дана 9. децембра 2008. године, одговорности УНМИК-а у области полиције и правосуђа на Косову су престале, а Мисија владавине права Европске уније на Косову (ЕУЛЕКС) преузела је пуну оперативну контролу у области владавине права, након саопштења председника Савета безбедности Уједињених нација, 26. новембра 2008. године (S/PRST/2008/44), којим се поздравља даље ангажовање Европске уније на Косову.
19. Истог дана, УНМИК и ЕУЛЕКС су потписали МоР о модалитетима и правима и обавезама које проистичу из преноса УНМИК-ових предмета ЕУЛЕКС-у, као и повезаних списа који се тичу истрага, оптужница и других активности које су у току, а које су предузели УНМИК-ови међународни тужиоци. Убрзо након тога, потписани су слични споразуми у вези са списима којима су се бавиле међународне судије и полиција УНМИК-а. Сви споразуми су обавезивали ЕУЛЕКС да УНМИК-у пружи приступ документима који се односе на активности које су УНМИК-ови органи претходно предузели. Између 9. децембра 2008. и 30. марта 2009. године, сви списи кривичних предмета које су поседовали УНМИК-ов ОП и полиција УНМИК-а требало је да буду предати ЕУЛЕКС-у.

В. Околности везане за нестанак и вероватно убиство гђе Наталије Маслар

20. Жалилац је брат гђе Наталије Маслар.
21. Жалилац наводи да је гђа Наталија Маслар нестала из своје куће у селу Требовић, у региону Пећи, јуна 1999. године. Он је примио противречне изјаве по питању тога шта је могло да се догоди са њом. Он мисли да се њени посмртни остаци можда налазе испод рушевина њене спаљене куће или у оближњем бунару. Од тада се не зна где се она налази.
22. Жалилац наводи да је нестанак пријављен МКЦК-у и УНМИК-у.
23. Дана 11. марта 2003, МКЦК је отворио захтев за проналажење гђе Наталије Маслар, који је још увек отворен³; у њему се наводи 17. јун 1999. године као датум њеног нестанка. Име гђе Наталије Маслар налази се у бази података коју је саставио УНМИК-ов КНЛСМ⁴. У ставци која се тиче гђе Наталије Маслар у бази података на мрежи коју води МКНЈ⁵, наведен је „8. јун 1999“ као датум њеног нестанка и назначено је да „није прикупљено довољно референтних узорака“.

³ База података МКЦК-а је доступна на адреси: <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en/pages/search-persons.aspx> (прегледано 16. априла 2015).

⁴ База података КНЛСМ-а није отворена за јавност. Комисија ју је прегледала у вези са овим предметом 16. априла 2015. године.

⁵ База података МКНЈ-а је доступна на адреси: www.ic-mp.org/fdmsweb/index.php?w=mp_details&l=en (прегледано 16 априла 2015).

С. Истрага

Достављање релевантних списа

24. Дана 12. јануара 2015. године, УНМИК је доставио Комисији документа која су се претходно налазила код УНМИК-овог КНЛСМ-а, ЈНЛ-а ЈИРЗ-а и ЕУЛЕКС-а. Дана 23. априла 2015. године, УНМИК је потврдио Комисији да су сви списи у УНМИК-овом поседу достављени.
25. Што се тиче откривања података садржаних у списима, Комисија подсећа да је УНМИК Комисији ставио на располагање истражне списе ради разматрања уз обавезу чувања поверљивости података. У том погледу, Комисија мора појаснити да, иако њена процена овог предмета проистиче из детаљног разматрања доступне документације, објављује се само ограничен број информација из ње. Стога је у следећим пасусима наведен сажет преглед релевантних истражних корака које су предузели истражни органи.

Истрага полиције УНМИК-а

26. Први документ у ЈНЛ-овом спису је недатиран Образац за идентификацију жртве са анти-мортем подацима, спојен са ЈНЛ-овим списом бр. 2004-000006. Поред личних података и анте-мортем описа гђе Наталије Маслар, у њему су наведени име и адреса жалиоца и његовог брата, г. Љ. Т, у ужој Србији.
27. Спис садржи недатиран извод са веб-локације „Српске православне епархије рашко-призренске“ под насловом „Срби убијени на Косову и Метохији, у периоду од 13. јуна до 31. децембра 1999, списак није коначан“. У изводу се налази неколико имена укључујући име гђе Наталије Маслар. Такође постоји недатиран штампани извод са веб-локације српске владе под насловом „Убијени након 10. јуна 1999, Срби и Црногорци“. На том списку су наведени име гђе Наталије Маслар и село одакле је она била.
28. ЈНЛ-ов спис садржи Извештај о наставку случаја у погледу предмета гђе Наталије Маслар, припојен ЈНЛ-овом спису бр. 2004-000006. Извештај садржи два уноса, датирана на 29. јануар 2004. године, која гласе: „Извршен унос у базу података“ и „Извршен унос података у ДВИ систем“.
29. Спис садржи меморандум који је канцеларија УНМИК-а у Београду упутила КНЛСМ-у, датиран на 19. фебруар 2004. и са насловом „Нестало лице Наталија Маслар (ЈНЛ 2004-000006)“. У меморандуму се описује како се жалилац обратио канцеларији УНМИК-овог ЈНЛ-а у Београду како би доставио информације о нестанку и вероватном убиству своје сестре, које му је пренео један сведок. Конкретно, у том документу се наводи:

„Дана 19. јуна 1999. године у приближно 23.00 часа, ОВК је напала њихову породичну кућу у Требовићу, где је живело НЛ [нестало лице]. Она је била

изведена из куће, претучена и касније одведена на други спрат куће и завезана за шпорет. Пре него што су отишли, нападачи су спалили кућу заједно са везаном женом у њој. Услед ватре, дрвена конструкција крова пала је и затрпала Наталију Маслар. Наводно, тело се још увек налази на другом спрату куће, прекривено кровним рушевинама... Г. Будимир сматра да је тело његове сестре испод рушевина и показује да је вољан да покаже своју породичну кућу у Требовићу како би се спровела процена гробног места и извршила евентуална ексхумација“.

30. Овај меморандум се завршава предлогом: „Уз помоћ канцеларије ЈНЛ-а у Београду и у сарадњи са КНЈСМ-ом и ЈНЛ-ом, одвести г. Маслара у село како би показао локацију“. Уз извештај је приложена мапа са координатама.
31. Овај спис садржи документ под насловом „ЈНЛ-ов извештај“, датиран на 12. август 2005. године, са унакрсном референцом на спис ЈНЛ-а бр. 2004-000006. Документ садржи основне биографске податке о гђи Наталији Маслар. Под насловом извештаја „Модус“ наводи се да је „[гђа Наталија Маслар] остала у својој кући када су други мештани напустили село. Од тада нема вести“.
32. У спису се налази меморандум који је истражитељ ЈНЛ-а упутио канцеларији УНМИК-овог КНЈСМ-а у Београду, датиран на 29. август 2006, који се односи на спис бр. 2004-000006. У овом меморандуму захтева се копија истражног списка са обновљеним информацијама у погледу нестанка гђе Наталије Маслар. У одговору путем електронске поруке, датираних на 21. децембар 2006, канцеларија КНЈСМ-а у Београду навела је да је приложила недељни извештај ЈНЛ-а, једину информацију која је била доступна у вези са посетом кући гђе Наталије Маслар. Недељни извештај ЈНЛ-а не налази се у спису.
33. Истражни спис такође садржи документ означен као „Извештај о анте-мортем истрази одељења за истрагу ратних злочина“, који је започет 15. августа 2005. а завршен 6. фебруара 2007. године и који је спојен са ЈНЛ-овим списом бр. 2000-000006 и садржи унакрсну референцу на ЈИРЗ-ов спис бр. 0567/ИНВ/05. У извештају се наводи гђа Наталија Маслар као нестало лице, наводи се идентитет особе Q. К. као сведока и наводе се подаци о другом увиђају који обухватају 22 фотографије куће гђе Наталије Маслар и околне области.
34. Под насловом извештаја „Природа информација“ описани су детаљи нестанка гђе Наталије Маслар. Такође се наводи: „Ова истрага је претходно била додељена (15. септембра 2005) лицу [Ф. И.], а касније се на њеном челу налазила особа [С. С.] (од 30. јуна 2006) до коначног додељивања истраге мени због тога што је особа [В.] није окончала. Дакле, 29. августа 2006. године затражио сам од особе [К. Н.] копију списка уколико је извршено ажурирање предмета. На мој захтев није одговорено до предузимања додатних корака“.
35. Под насловом извештаја „Даља истрага“ наводи се:

„Одржао сам састанак са особом [К. Н.], и том приликом сам сазнао да је брат НЛ-а, Будимир МАСЛАР званично пријавио нестанак своје сестре КНЛСМ-у 18. фебруара 2004. и да је доставио детаље о њеном нестанку и могућем убиству. Према наводима комшије, НАТАЛИЈА МАСЛАР је убијена у ноћи 19. јуна 1999. године, када је ОВК напала породичну кућу. ... Пошто је Будомир Масар мислио да је тело његове сестре остало под рушевинама срушеног крова, он је инсистирао да се изврши екскавација места. Између 24. и 29. маја 2004. године, у присуству особља КНЛСМ-а, Будомир Маслар је посетио имање своје сестре и прегледао све собе, али нису пронађени никакви посмртни остаци. [К. Н.] није успео да пронађе извештај који је састављен у вези са посетом Маслара. Једини доступан запис био је ‘ЈНЛ-ов недељни извештај’. Услед недостатка података о локацији овог имања, отишао сам у посету селу ТРЕБОВИЋ да бих прикупио неке информације од мештана који би могли да буду сведоци инцидента који је описао брат НЛ-а“.

36. Под насловом извештаја „Испитани сведоци“, наведен је сажетак изјаве једног комшије који је видео гђу Наталију Маслар и чланове њене породице 6. јуна 1999. године, али није дао никакве информације у погледу њеног нестанка нити било ког од потенцијалних осумњичених. На фотографијама у извештају о другом увиђају види се да је кућа потпуно опљачкана; није било врата, прозора ни ситног инвентара. У извештају се такође наводе појединости о претрази куће од стране истражитеља током другог увиђаја, даје се опис стања имовине као и детаљи прегледа имовине у потрази за посмртним остацима гђе Наталије Маслар. У закључку се наводи „Могуће је да се њене кости (посмртни остаци) налазе свуда осим ван куће. Закључује се да је просторија исувише пространа да би била испитана без претходних наговештаја... Тражим да овај предмет остане на чекању до добијања додатних информација“.
37. У спису се налази штампани извод документа под насловом „Детаљи у вези са истрагом бр. 0567/ИНВ/05“, датираног на 25. март 2007, који садржи унакрсну референцу на ЈНЛ-ов спис бр. 2004-000006 и обухвата име гђе Наталије Маслар. У пољу извештаја „Резултати“ стоји „На чекању“.
38. Истражни спис садржи документ под насловом „Извештај ЕУЛЕКС-ове јединице за истрагу ратних злочина“, датиран на 2. децембар 2010, са унакрсном референцом на ЈНЛ-ов спис бр. 2004-000006 и МКЦК-ов спис бр. БЛГ-804667. У документу се наводи: „[Овај] документ је саставио ЈИРЗ са циљем да пружи разјашњење у вези са захтевом Удружења српских породица бр. 01/2010“. У документу се такође наводи: „Што се тиче захтева у погледу гђе Наталије Маслар, не постоји запис о случају ратног злочина. Ова особа се још увек налази на списку несталих лица...“

III. ЖАЛБА

39. Жалилац се жали на УНМИК-ов наводни пропуст да ваљано истражи нестанак и вероватно убиство гђе Наталије Маслар. У том погледу, Комисија сматра да се

жалилац позива на кршење процедуралног аспекта члана 2 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП).

40. Жалилац се такође жали на душевну бол и патњу, које су му наводно проузроковане овом ситуацијом. У том погледу, Комисија сматра да се жалилац ослања на члан 3 ЕКЉП.

IV. ПРАВО

A. Наводно кршење процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЉП

1. Опсег разматрања Комисије

41. Пре него што започне разматрање меритума жалбе, Комисија би желела да разјасни домен свог разматрања.
42. При одлучивању о томе да ли сматра да је дошло до повреде члана 2 (процедуралног аспекта), Комисија узима у обзир постојећу судску праксу, нарочито ону Европског суда за људска права. Међутим, Комисија је такође свесна чињенице да се жалбе упућене њој значајно разликују од оних које су поднете Суду. Као прво, тужена страна није држава, већ привремена међународна територијална управа овлашћена да обавља привремене дужности на Косову. За УНМИК се не везују никакве сумње у погледу материјалних обавеза сходно члану 2 ЕКЉП. Друго, док су они који су осумњичени за наводна убиства и/или отмице недржавни актери у ограниченом броју предмета пред Европским судом, такви су сви осумњичени у предметима пред Комисијом, углавном, али не искључиво, повезани са сукобом. Комисија мора узети у обзир ове факторе при процени процедуралних позитивних обавеза међудржавне организације у погледу поступака учињених од стране трећих страна на територији над којом има привремену законодавну, извршну и судску контролу.
43. Комисија напомиње да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно следећим инструментима људских права: Универзалној декларацији о људским правима, Европској конвенцији о људским правима и њеним протоколима, Међународном споразуму о грађанским и политичким правима (МСГПП), Међународном споразуму о економским, социјалним и културним правима, Међународној конвенцији о уклањању свих видова расне дискриминације, Конвенцији о уклањању свих видова дискриминације жена, Конвенцији против мучења и другог окрутног, нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања, и Конвенцији о правима детета.
44. Комисија такође напомиње да, према члану 1.2 УНМИК-ове Уредбе бр. 2006/12 од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права, Комисија

„треба да проучи жалбе уложене од стране било које особе или групе особа које тврде да су жртве кршења (својих) људских права од стране УНМИК-а“. Из тога следи да једино поступци или пропусти који се могу приписати УНМИК-у леже у оквиру надлежности Комисије *ratione personae*. У том погледу, треба напоменути, као што је горе наведено, да од 9. децембра 2008. године, УНМИК више није спроводио извршну власт над косовским судским системом и системом за спровођење закона. УНМИК стога не сноси одговорност ни за какво кршење људских права наводно почињено од стране тих тела. У погледу тога што се жалилац жали на поступке који су се догодили након овог датума, они леже ван надлежности Комисије *ratione personae*.

45. Такође, Комисија наглашава да, што се тиче њене надлежности *ratione materiae*, из члана 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 следи да она може испитати само жалбе које се односе на наводно кршење људских права. То значи да она може да разматра само поступке или пропусти који су предмет жалбе због тога што нису у складу са међународним инструментима људских права наведеним горе у тексту (видети § 43). У конкретним случајевима убистава и нестанака под околностима опасним по живот, није улога Комисије да замени надлежне органе у истрази случаја. Њен задатак је ограничен на разматрање ефикасности кривичне истраге таквих убистава и нестанака, у светлу процедуралних обавеза које проистичу из члана 2 ЕКЉП.
46. Комисија даље напомиње да, сходно члану 2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, она има правну надлежност једино над жалбама које се односе на наводно кршења људских права „до којих је дошло 23. априла 2005. или касније или су произашла из чињеница насталих пре овог датума, при чему су ове чињенице проузроковале континуирано кршење људских права“. Следи да догађаји који су се одиграли пре 23. априла 2005. године генерално леже ван надлежности Комисије *ratione temporis*. Међутим, у мери у којој такви догађаји проузрокују континуирану ситуацију, Комисија има надлежност да разматра жалбе које се односе на ту ситуацију (видети предмет Европског суда за људска права (ЕСЉП), Велико веће [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, бр. 16064/90 и остали, пресуда од 18. септембра 2009. године, §§ 147–149; ЕСЉП, *Кинар против Турске* [ВВ] бр. 25781/94, пресуда од 10. маја 2001. године, § 136, ЕКЉП 2001-IV).

2. Поднесци страна

47. Жалилац се жали, у суштини, на недостатак адекватне кривичне истраге у вези са нестанком и вероватним убиством гђе Наталије Маслар.
48. СПГС генерално прихвата чињеницу да је до нестанка гђе Наталије Маслар дошло под околностима опасним по живот. СПГС наводи да је гђа Наталија Маслар нестала највероватније у ноћи између 19. и 20. јуна 1999. године, убрзо након доласка КФОР-а и УНМИК-а на Косово и да је у том тренутку безбедносна ситуација на Косову била „напета и догодио се одређени број озбиљних кривичних инцидената чије су мете били косовски Срби и косовски Албанци, укључујући отмице и убиства“. Цитирајући извештај Генералног секретара УН-а упућен Савету безбедности Уједињених нација од 12. јула 1999. године, СПГС описује ситуацију на следећи начин:

„Општа ситуација на Косову је била напета, али се стабилизује. ОВК се брзо вратио у све делове Косова, посебно у југозападни део, а велики број косовских Срба напустио је своје домове и отишао у Србију. Док је први талас одлазака косовских Срба био подстакнут бригаама за безбедност, а не стварним претњама, други талас одлазака био је последица растућег броја инцидената које су косовски Албанци починили против косовских Срба. Одласке су поготово подстакла убиства и отмице које су биле у центру пажње јавности, као и пљачке, подметнути пожари и присилна експропријација станова. Овај процес је сада успорен, али у градовима као што су Призрен и Пећ практично уопште нема косовских Срба, а градови Митровица и Ораховац су подељени дуж етничких линија.

Безбедносни проблем на Косову у великој мери је последица непостојања установа и органа задужених за ред и мир. Многи злочини и неправде не могу се ваљано кривично процесуирати. Криминалне банде, борећи се за контролу над оскудним ресурсима, већ искоришћавају ту празнину. Иако је КФОР тренутно одговоран за одржавање јавне безбедности и грађанског реда и мира, његова могућност да се тиме бави ограничена је чињеницом да се он и даље налази у процесу развоја својих снага. Непостојање легитимних полицијских снага, како међународних тако и домаћих, дубоко се осећа, стога се решавању тог проблема мора приступити као приоритету“.

49. СПГС прихвата чињеницу да је гђа Наталија Маслар нестала под околностима опасним по живот и не оспорава одговорност УНМИК-а да спроведе истрагу у вези с њеним нестанком, сходно процедуралном делу члана 2 ЕКЈП. Према речима СПГС-а, „главна сврха такве истраге [била] је обезбеђивање ефикасне примене домаћих закона којима се штити право на живот, како је дефинисано Уредбом УНМИК-а бр. 1999/1 од 25. јула 1999. о овлашћењима привремене управе на Косову и касније измењеном и допуњеном Уредбом УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. о закону који се примењује на Косову“.
50. СПГС наглашава да жалилац не наводи да је дошло до повреде материјалног дела члана 2, већ његовог процедуралног елемента. СПГС наводи да је „процедурални елемент члана 2 у суштини двострук: (i) обавеза утврђивања судбине и/или локације несталога лица путем истраге; и (ii) обавеза спровођења истраге којом се може утврдити да ли је до смрти дошло незаконитим путем и која може довести до идентификације и кажњавања лица одговорних за нестанак и/или смрт несталога лица“.
51. СПГС даље примећује да се, при одлучивању о пријавама сходно процедуралном делу члана 2 мора обратити пажња на то да се на УНМИК не ставља немогућ или несразмеран терет. У том погледу, СПГС подсећа на пресуду од 15. фебруара 2011. године коју је донео Европски суд за људска права по предмету *Палић против Босне и Херцеговине*, у којој је, у ставу 70, наведено следеће:

„Суд узима у обзир комплексну ситуацију у Босни и Херцеговини, нарочито у првих десет година након рата. У таквој послератној ситуацији, оно што представља немогућ и/или несразмеран терет мора да се мери врло конкретним чињеницама и контекстом. С тим у вези, Суд напомиње да је више од 100.000 људи убијено, скоро 30.000 људи је нестало, а више од два милиона људи је расељено током рата у Босни и Херцеговини. Избор је неизбежно морао да се направи у смислу послератних приоритета и ресурса. Штавише, након дугог и суровог рата, Босна и Херцеговина је била подвргнута поправци унутрашње структуре и политичког система: постављени су ентитети и кантони у складу са Дејтонским мировним споразумом; уведене су споразумне поделе власти како би се обезбедила ефикасна равноправност између „конститутивних народа“ у послератном друштву (видети случај *Сејдић и Финци против Босне и Херцеговине* [ВВ], бр. 27996/06 и 34836/06, предмет ЕКЈП 2009-...); било је потребно формирати нове институције, а постојеће реструктурирати. У послератном периоду могла је да се очекује невољност тадашњих зараћених страна да сарађују са новим институцијама, као што се види у овом предмету. Иако је тешко тачно одредити када се завршио овај процес, Суд сматра да је домаћи правни систем требало да буде у могућности да ефикасно реши нестанке и друга тешка кршења међународног хуманитарног права до 2005. године, након свеобухватне провере постављене полиције и правосуђа и успостављања Одсека за ратне злочине при Суду Босне и Херцеговине. Након што је све ово размотрено и пошто није било значајног периода неактивности домаћих власти по овом предмету након 2005. године, Суд је закључио да се, с обзиром на тадашње околности прикупљања материјала, може сматрати да је домаћа кривична истрага спроведена у разумном року и експедитивно“.

52. Према мишљењу СПГС-а, ситуација на Косову „у периоду између 1999. и 2008. године“ била је „у већини аспеката слична оној у Босни и Херцеговини у периоду између 1995. и 2005. године“.
53. СПГС наводи да је током сукоба на Косову на хиљаде људи нестало, најмање 800.000 људи је расељено и на хиљаде њих је убијено. Многи људи који су нестали, отети су, убијени и сахрањени у необележеним гробовима на територији Косова или ван ње, што је умногоме отежало проналажење и повратак њихових посмртних остатака.
54. У јуну 2002. године, УНМИК је формирао КНЛСМ који је у оквиру свог мандата требало да утврди судбину несталих лица; међутим, он се суочио са многим изазовима на почетку свог рада због претходно урађеног, углавном од стране актера независних од УНМИК-а. Конкретно, СПГС наводи да је сакупљање доказа о ратним злочинима почело са доласком НАТО-а 1999. године, са независним тимовима из неколико земаља који су функционисали под слабом координацијом МКТЈ-а. Недостатак стандардних радних процедура или централизације довео је до проблема са доказима прикупљеним у овој фази. Године 2000, МКТЈ је спровео велику, централизовану, форензичку операцију у ораховачкој мртвачници, где је применио стандардне радне

процедуре за све форензичке тимове осим британског, који је функционисао независно у Приштини. СПГС наводи да су, у покушају да покажу да су злочини били систематски и широко распрострањени; тимови МКТЈ-а обављали обдукције на што је више тела могуће, вршећи идентификацију у малој мери или је уопште нису вршили; штавише, неидентификована тела која су ексхумирана 1999. године поново су сахрањена на локацијама које још увек нису познате КНЛСМ-у. Након што је МКТЈ окончао своје ангажовање 2000. године, ЈНЛ полиције УНМИК-а наставио је истраге несталих лица у мањем обиму, „ex-officio, без икакве шире стратегије у погледу подизања оптужнице“. Услед тога, прикупљен је велики број неструктурисаних информација.

55. СПГС тврди да је проналажење и идентификовање несталих лица у горе описаном контексту веома тежак и дуготрајан задатак. Он даље тврди да број несталих лица чије је остатке пронашао и идентификовао КНЛСМ „сведочи о његовом напорном раду између 2002. и 2008. године“ и да се „у гробницама и даље проналазе тела и у току су идентификације и повраћаји посмртних остатака члановима породица, често на основу информација садржаних у списима УНМИК-а/КНЛСМ-а“. СПГС даље напомиње да је стога „очигледно да је поступак оснивања система који ће моћи ефикасно да решава нестанке и друга озбиљна кршења међународног хуманитарног права разумљиво постепено“ на Косову, што се огледа у горенаведеном предмету *Палић*. СПГС даље напомиње да се овај процес „ослањао на велики број актера, а не само на УНМИК, на пример на Међународну комисију за нестала лица, Међународни комитет Црвеног крста и домаће организације за нестала лица“.
56. СПГС даље тврди да је професионална, добро обучена и добро опремљена полиција од фундаменталног значаја за спровођење ефикасних истрага и да таква полиција није постојала на Косову након сукоба. У том полицијском вакууму након завршетка сукоба, УНМИК је морао да испочетка изгради нову Косовску полицијску службу, што представља један дуготрајан и изазован задатак који, према наводу СПГС-а, још увек траје. СПГС такође наводи да се полиција УНМИК-а суочила са бројним изазовима током вршења функција спровођења закона, које јој је постепено преносио КФОР у периоду 1999-2000. године. Он се, у том погледу, осврће на Годишњи извештај полиције УНМИК-а за 2000. годину, у коме је ситуација описана на следећи начин:

„Полиција УНМИК-а је морала да ради у послератном окружењу у ком је затекла беживотна тела и опљачкане и спаљене куће. Етничко насиље је избијало у виду илегалних исељавања, принудних одузимања имовине, спаљивања кућа и физичког насиља над заједницама широм Косова. Бес и тензија су били јако изражени међу свим етничким групама, а појачавали су их извештаји о несталим и умрлим особама. За полицију УНМИК-а је постао императив да успостави ред и да брзо изгради оквир за упис и истрагу злочина.

Све ово је морало да се уради уз ограничене физичке и људске ресурсе. Пошто је ово била прва извршна мисија у историји УН-а, било је неопходно да се на терену разраде концепт, планирање и спровођење. Због 20

различитих националности које су учествовале на почетку, полицијским руководиоцима је представљало изазован задатак да установе заједничку праксу за постизање оптималних резултата у једном високо ризичном окружењу“.

57. СПГС наводи да је ЈИРЗ полиције УНМИК-а ангажовао међународну полицију УНМИК-а и припаднике домаће Косовске полицијске службе и усмерио се на кривичну истрагу случајева несталих лица. Њихове обавезе обухватале су проналажење илегалних гробова, идентификацију починилаца и прикупљање доказа везаних за злочине. Припадници међународне полиције УНМИК-а који су радили на предметима несталих лица морали су да се прилагоде спровођењу истрага на страниј територији и у страниј земљи, са ограниченом подршком Косовске полиције која је још увек била у развоју.
58. Он даље наводи да, након сукоба, све домаће институције на Косову, укључујући институције за спровођење закона и институције за проналажење несталих лица, нису биле функционалне и да су морале бити успостављене од почетка. Такође, истражитељи су често наилазили на ситуације где појединци који су поседовали релевантне информације о локацији и судбини несталих лица нису желели да открију такве информације. Према наводима СПГС-а, сва ова ограничења смањила су способност полиције УНМИК-а да спроводи истраге у складу са стандардима који се могу очекивати од држава „у којима су институције боље успостављене и које не пролазе кроз тешкоће повезане са ситуацијом након сукоба“.
59. У вези са овим случајем, СПГС тврди да се „у једном меморандуму који је КНЛСМ у Београду упутио начелнику УНМИК-ове Јединице за нестала лица наводи да је 18. фебруара 2004. године жалилац контактирао београдску канцеларију како би пријавио нестанак своје сестре... на основу докумената и информација садржаних у спису УНМИК-ове Јединице за нестала лица, предмет је покренут са циљем да се истражи нестанак гђе Маслар, под референтним бројем 2004-000006“.
60. СПГС извештава да „иако не постоје одређене белешке“, на основу података у спису, члан особља КНЛСМ-а и жалилац посетили су кућу гђе Наталије Маслар у периоду између 24. и 29. маја 2004, „али нису могли да пронађу никакве посмртне остатке на имању“.
61. СПГС сумира извештај ЈИРЗ-а, истичући да су истражитељи УНМИК-а обавили још један увиђај у кући гђе Наталије Маслар, 6. фебруара 2007. године. СПГС наводи детаље увиђаја који је спроведен ван куће и на околном имању, у потрази за телом.
62. У погледу истраге усмерене ка идентификацији починилаца који су одговорни за нестанак гђе Наталије Маслар и њиховом извођењу пред лице правде, СПГС тврди да „на основу докумената добијених од ЕУЛЕКС-а, очигледно је да је полиција УНМИК-а заиста покренула и спровела истрагу у вези са могућом идентификацијом починилаца и проналажењем посмртних остатака гђе Маслар. Поред горенаведених

увиђаја у кући гђе Маслар, истражитељи УН-а су такође идентификовали и испитали једног сведока [Q. K.]“. СПГС је затим доставио детаље разговора са сведоком.

63. СПГС наводи: „Пошто истражитељ није могао да пронађе посмртне остатке гђе Маслар у њеној кући нити да идентификује очевице догађаја који су довели до њеног нестанка, предмет је означен као предмет „на чекању“ у извештају о анте-мортем истрази/ексхумацији УНМИК-овог одељења за истрагу ратних злочина“.
64. СПГС тврди да је „УНМИК настојао да испуни своју обавезу да утврди, путем одговарајуће истраге, околности које се тичу нестанка и вероватне смрти гђе Маслар. Постојао је мањак информација по питању предмета пошто није било очевидаца нити доказа у погледу идентитета могућих починилаца и, упркос томе што је идентификована локација наводних посмртних остатака гђе Маслар претражена у два наврата, то није дало никаквих резултата“. Напокон, СПГС тврди да је „недостатак очевидаца и физичких доказа представљао реалну препреку спровођењу било какве истраге од стране УНМИК-а. УНМИК је приметио у другим предметима који се тичу несталих лица да долази до неминовног обустављања полицијских истрага услед недостатка доказа уколико сведоци не иступе или се не открије никакав материјални доказ“.
65. СПГС закључује да није дошло до кршења члана 2 ЕКЉП.

3. Процена Комисије

66. Комисија сматра да се жалилац позива на повреду процедуралне обавезе која проистиче из права на живот, загарантованог чланом 2 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП) јер УНМИК није спровео ефикасну истрагу у вези са нестанком и вероватним убиством гђе Наталије Маслар.

а) Подношење релевантних списа

67. На захтев Комисије, СПГС је 12. јануара 2015. године доставио копије докумената везаних за истраге које су предмет ових жалби, које је УНМИК успео да добије. Дана 23. априла 2015. године, УНМИК је потврдио Комисији да више нису пронађени никакви списи па се тако достављање може сматрати завршеним (видети § 7 изнад).
68. Комисија напомиње да је у члану 15 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 наведено да Комисија може затражити од УНМИК-а да достави било који документ и да је СПГС обавезан да сарађује са Комисијом и пружи неопходну помоћ, што посебно укључује достављање докумената и информација релевантних за жалбу. У том погледу, Комисија се позива на судску праксу Европског суда за људска права да треба да се извуку закључци на основу понашања тужене стране током поступка, укључујући њен пропуст „да достави информације које има, без одговарајућег објашњења“ (видети предмет *Челикбилек против Турске*, бр. 27693/95, пресуда ЕСЉП од 31. маја 2005, § 56).

69. Комисија такође напомиње да је правилно вођење истражних списа који се тичу таквих кривичних дела као што су убиства и нестанци, од отварања истрага до њихове предаје, кључно за наставак тих истрага и пропуст да се то учини могао би стога сâм по себи покренути питања сходно члану 2 (видети ХРАП, *Булатовић*, бр. 166/09, мишљење од 13. новембра 2014. године, § 62).
70. Комисија нема разлога да сумња да је УНМИК уложио све напоре како би добио релевантне истражне списе. Међутим, Комисија напомиње да УНМИК није доставио никакво објашњење због чега би документација могла бити непотпуна нити о томе који делови могу бити непотпуни.
71. Комисија није у позицији да сама провери потпуност примљених истражних списа. Комисија ће стога проценити меритум жалбе на основу докумената који су јој доступни (у том смислу, видети предмет *Чекојев против Русије*, бр. 39358/05, пресуда ЕСЉП од 15. марта 2011, § 146).
- b) Општа начела која се тичу обавезе спровођења ефикасне истраге сходно члану 2*
72. Комисија напомиње да је позитивна обавеза истраживања нестанака широко прихваћена у међународном праву људских права, макар од случаја Интерамеричког суда за људска права *Веласкез-Родригез* (видети предмет *Веласкез-Родригез против Хондураса*, пресуда Интерамеричког суда за људска права (ИАСЉП) од 29. јула 1988, серија Ц бр. 4). Комисија такође напомиње да је КЉП навео да позитивна обавеза спровођења истраге проистиче из члана 6 (право на живот), члана 7 (забрана окрутног и нечовечног поступања) и члана 9 (право на слободу и безбедност личности), тумачено заједно са чланом 2 (3) (право на ефикасан правни лек) МСГПП-а (видети Комитет за људска права Уједињених нација (КЉП), Општи коментар бр. 6, 30. април 1982, § 4; КЉП, Општи коментар бр. 31, 26. мај 2004, §§ 8 и 18, СГПП/Ц/21/Рев.1/Дод. 13; видети такође, између осталог, КЉП, *Мухамед Ал-Авани против Либијске Арапске Џамахирије*, саопштење бр. 1295/2004, разматрања од 11. јула 2007, СГПП/Ц/90/Д/1295/2004). Обавеза истраживања нестанака и убиства такође је утврђена у Декларацији УН-а о заштити свих особа од принудног нестанка (Документ УН-а А/Res/47/133, 18. децембар 1992) и додатно је разрађена у смерницама УН-а као што су Приручник УН-а о ефикасној превенцији и истрази ванправних, арбитражних и преких егзекуција (1991) и „Смернице о спровођењу истрага Уједињених нација у вези са наводним масакрима“ (1995). Важност обавезе је потврђена усвајањем Међународне конвенције о заштити свих особа од принудног нестанка 2006. године, која је ступила на снагу 23. децембра 2010. године.
73. Да би се бавила тврдњама жалиоца, Комисија се осврће на добро утврђену судску праксу Европског суда за људска права о процедуралним обавезама сходно члану 2 ЕКЉП. Суд је сматрао да „Обавеза заштите права на живот сходно члану 2 Конвенције, тумачена заједно са општом дужношћу државе сходно члану 1 Конвенције 'да осигура свакоме унутар [своје] надлежности права и слободе дефинисане у Конвенцији', имплицитно захтева постојање неког облика ефикасне званичне истраге када су појединци убијени“ (видети, *mutatis mutandis*, ЕСЉП, *Макен и остали против*

Уједињеног Краљевства, пресуда од 27. септембра 1995. године, § 161, Серија А бр. 324; и ЕСЉП, *Каја против Турске*, пресуда од 19. фебруара 1998. године, § 86, Извештаји 1998-I; видети такође ЕСЉП, *Јасинскис против Летоније*, бр. 45744/08, пресуда од 21. децембра 2010. године, § 71). Обавеза спровођења такве истраге проистиче у свим случајевима убистава и осталих сумњивих смртних случајева, без обзира на то да ли су починиоци приватна лица или државни агенти, или су непознати (видети ЕСЉП, *Колеви против Бугарске*, бр. 1108/02, пресуда од 5. новембра 2009, § 191).

74. Европски суд за људска права је такође навео да процедурална обавеза пружања неког облика ефикасне званичне истраге такође постоји када је појединац нестао под околностима опасним по живот и није ограничена на случајеве када је очигледно да је нестанак проузрокован од стране државног агента (видети ЕСЉП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен у § 46 изнад у тексту, при § 136, ЕСЉП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, бр. 10865/09, 45886/07 и 32431/08, пресуда од 17. септембра 2014. године, § 317).
75. Надлежни органи морају сами предузети радње када им се скрене пажња на одређени предмет и не смеју препустити подношење формалне пријаве или преузимање одговорности за спровођење било каквих истражних поступака иницијативи блиских сродника (видети ЕСЉП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, бр. 21689/93, пресуда од 6. априла 2004, § 310; видети такође ЕСЉП, *Исајева против Русије*, бр. 57950/00, пресуда од 24. фебруара 2005, § 210; ЕСЉП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен изнад у § 321).
76. Успостављајући стандарде ефикасне истраге, Суд је навео да истрага, поред независности, приступачности за породицу жртве, спровођења разумном брзином и експедитивношћу и пружања довољног елемента јавног надзора истраге и њених резултата, такође мора бити ефикасна у смислу да може довести до утврђивања тога да ли је смрт изазвана незаконитим путем и, ако је то случај, до идентификације и кажњавања одговорних лица (видети ЕСЉП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 46; при § 191; видети такође ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*, бр. 4704/04, пресуда од 15. фебруара 2011, § 63). То није обавеза пружања резултата, већ употребе средстава. Надлежни органи морају предузети све могуће разумне кораке да би обезбедили доказе који се тичу инцидента, укључујући, између осталог, сведочења очевидаца, форензичке доказе и, када је то применљиво, аутопсију која пружа потпун и тачан запис о повреди и објективну анализу клиничких налаза, укључујући узрок смрти. Сваки недостатак у истрази који спречава да се њоме установи узрок смрти или одговорна особа или особе ствара ризик да таква истрага неће испунити овај стандард (видети ЕСЉП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен горе у тексту, при § 312 и ЕСЉП, *Исајева против Русије*, наведен горе у тексту, при § 212).
77. Конкретно, закључак истражитеља мора да се заснива на подробној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената. Пропуст праћења очигледног следа истраге нарушава, у одлучујућој мери, могућност да се њоме утврде околности

случаја и идентитет одговорних лица (видети ЕСЈП, *Колеви против Бугарске*, наведен у § 73, при § 201). Међутим, природа и степен разматрања којима се испуњава минимални праг ефикасности истраге зависе од околности конкретног случаја. Они се морају проценити на основу релевантних чињеница и у погледу практичних реалних околности истражних радњи (видети ЕСЈП, *Велсеа и Мазаре против Румуније*, бр. 64301/01, пресуда од 1. децембра 2009, § 105). Истовремено, надлежни органи морају увек озбиљно да покушају да открију шта се догодило и не би требало да се ослањају на исхитрене или неосноване закључке да би затворили истрагу (видети ЕСЈП [ВВ], *Ел-Масри против „Бивше Југословенске Републике Македоније“*, бр. 39630/09, пресуда од 13 децембра 2012, § 183; ЕСЈП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен у § 74 изнад, при § 322).

78. У том контексту се подразумевају услов ажурности и разумне експедитивности. Чак и у ситуацијама када можда постоје препреке или потешкоће које спречавају напредак истраге у одређеној ситуацији, брза реакција надлежних органа је од кључног значаја за одржавање поверења јавности у њих у погледу поштовања владавине права и спречавања тајних завера и толерисања незаконитих радњи (видети случај *Пол и Одри Едвардс против Уједињеног Краљевства*, предмет бр. 46477/99, пресуда ЕСЈП од 14. марта 2002, § 72, ЕСЈП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен изнад у § 74, при § 323).
79. Конкретно, у погледу особа које су нестале и касније пронађене мртве, што није случај у овом предмету, Суд је навео да се поступцима ексхумације и идентификације посмртних остатака не исцрпљује обавеза сходно члану 2 ЕКЈП. Суд сматра да „процедурална обавеза која проистиче из нестанка генерално не престаје све док су локација и судбина особе неизвесни, те је она стога континуираног карактера“ (случај ЕСЈП *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 76 изнад, при § 46; у истом смислу, случај ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 46, § 148, *Аслаканова и остали против Русије*, бр. 2944/06 и остали, пресуда од 18. децембра 2012, § 122). Међутим, Суд такође наглашава да ова процедурална обавеза „не престаје да постоји чак ни након проналажења тела... Тиме се расветљава само један аспект судбине несталог лица и генерално остаје обавеза да се објасни нестанак и смрт, као и да се идентификује и кривично гони сваки починитељ незаконитих дела који има везе са тим нестанком и смрћу“ (ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад, § 46; у истом смислу ЕСЈП [ВВ], предмет *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад, § 145). Иако проналажење и накнадна идентификација посмртних остатака жртве сами по себи могу представљати значајан успех, процедурална обавеза сходно члану 2 и даље постоји (видети случај *Палић против Босне и Херцеговине*, предмет ЕСЈП наведен изнад, § 64).
80. Што се тиче захтева за јавни надзор, Суд је даље навео да мора постојати довољан елемент јавног надзора над истрагом или њеним исходима да би се осигурала одговорност у пракси, као и у теорији. Потребан степен јавног надзора може се знатно разликовати од случаја до случаја. Међутим, у свим случајевима, најближи сродник жртве мора бити укључен у поступак у оној мери која је неопходна за заштиту његових или њених легитимних интереса (видети случај ЕСЈП, *Ахмет Озкан и*

остали против Турске, наведен у § 75 изнад, при §§ 311-314; ЕСЈП, *Исајева против Русије*, наведен у § 75 изнад, при §§ 211–214 и случајеве наведене у њему; ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, бр. 55721/07, пресуда од 7. јула 2011, § 167, ЕКЈП 2011; ЕСЈП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен изнад у § 74, при § 324).

81. Суд је такође истакао огроман значај који ефикасна истрага има у утврђивању истине о ономе што се догодило, чиме се задовољава право на истину, не само због породица жртава, већ и због жртава сличних злочина, као и опште јавности, која има право да сазна шта се догодило (ЕСЈП, *Ел-Масри против „Бивше Југословенске Републике Македоније“*, наведен изнад у § 77, § 191; ЕСЈП, *Ал-Нашири против Пољске*, бр. 28761/11, пресуда од 24. јула 2014, §§ 495–496). Органи Уједињених нација су такође уверени у значај права на истину. Према речима Генералног секретара Уједињених нација, „право на истину подразумева свест о потпуној и комплетној истини о повредама права и догађајима који су се одиграли, карактеристичним околностима везаним за њих и о учесницима у њима. У случају несталих лица... то такође подразумева право да се пронађе жртва и сазна њена судбина“ (видети Извештај Генералног секретара УН-а, *Нестала лица*, Документ УН-а А/67/267, 8. август 2012, § 5; видети такође КЈП, *Шедко и Бондаренко против Белорусије*, Обавештење бр. 886/1999, разматрања од 3. априла 2003. године, § 10.2, СГПП/Ц/77/Д/886/1999; КЈП, *Меријам Филипе, Аугусте и Томас Санкара против Буркине Фасо*, Обавештење бр. 1159/2003, разматрања од 8. марта 2006, § 10.2, СГПП/Ц/86/Д/1159/2003; Комитет УН-а за људска права, Резолуције 9/11 и 12/12: *Право на истину*, 24. септембар 2008. и 12. октобар 2009. године; Преамбула и члан 24 став 2 Конвенције о заштити свих људи од принудног нестанка, наведено у § 72 изнад; видети такође Извештај Специјалног извештача о унапређењу и заштити људских права и фундаменталних слобода током борбе против тероризма, г. Бена Емерсона, *Оквирни принципи за обезбеђивање одговорности јавних органа за тешка и систематска кршења људских права почињена у контексту иницијатива за борбу државе против тероризма*, документ УН-а, А/КЈП/22/52, 1. март 2013, § 23–26).

с) *Применљивост члана 2 на контекст Косова*

82. Комисија је свесна чињенице да је до нестанка гђе Наталије Маслар дошло убрзо након распоређивања УНМИК-а на Косову, када су били распрострањени криминал, насиље и мањак безбедности.
83. СПГС, са своје стране, не оспорава чињеницу да је УНМИК имао обавезу да истражи овај случај сходно члану 2 ЕКЈП. Међутим, према наводима СПГС-а, јединствене околности које припадају контексту Косова и распоређивању УНМИК-а у првој фази његове мисије треба да буду узете у обзир приликом процене тога да ли је ова истрага у складу са чланом 2 ЕКЈП. У суштини, СПГС тврди да на УНМИК није могуће применити исте стандарде који се примењују на државу у уобичајеној ситуацији.
84. Комисија сматра да ова ситуација покреће два кључна питања: прво питање је да ли стандарди члана 2 настављају да се примењују у ситуацији када постоји сукоб или

опште насиље, а друго је да ли треба сматрати да се такви стандарди у потпуности примењују на УНМИК.

85. Што се тиче применљивости члана 2 на УНМИК, Комисија подсећа да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно одређеним инструментима који се тичу људских права, укључујући ЕКЉП. С тим у вези, Комисија је већ закључила да је тачно да се привремени карактер УНМИК-а и тешкоће с њим у вези морају прописно узети у обзир у погледу бројних ситуација, али ни у ком случају се ови елементи не смеју схватити као изговор за смањење стандарда у поштовању људских права, који су прописно уграђени у мандат УНМИК-а (видети случај ХРАП, *Милогорић и остали*, бр. 38/08 и остали, мишљење од 24. марта 2011, § 44; случај *Бериша и остали*, бр. 27/08 и остали, мишљење од 23. фебруара 2011, § 25; случај *Лалић и остали*, бр. 09/08 и остали, мишљење од 9. јуна 2012, § 22).
86. У погледу применљивости члана 2 на ситуације у којима постоји сукоб или опште насиље, Комисија подсећа да је Европски суд за људска права утврдио применљивост члана 2 на ситуације након сукоба, укључујући оне у земљама бивше Југославије (видети, између осталих примера, ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 76 и ЕСЉП, *Јуларић против Хрватске*, бр. 20106/06, пресуда од 20. јануара 2011. године). Суд даље наводи да процедурална обавеза сходно члану 2 наставља да се примењује на „различите безбедносне околности, укључујући оне у контексту оружаног сукоба“ (видети ЕСЉП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад у § 80, при § 164; видети такође ЕСЉП, *Гулеч против Турске*, пресуда од 27. јула 1998. године, § 81, Извештаји 1998-IV; ЕСЉП, *Ерги против Турске*, пресуда од 28. јула 1998. године, §§ 79 и 82, Извештаји 1998-IV; ЕСЉП *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен изнад у § 75, при §§ 85–90, 309–320 и 326–330; ЕСЉП *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 75, при §§ 180 и 210; ЕСЉП, *Канлибаш против Турске*, бр. 32444/96, пресуда од 8. децембра 2005. године, §§ 39–51).
87. Суд је признао да „када до смрти коју треба истражити према члану 2 дође под околностима општег насиља, оружаног сукоба или побуне, истражитељи могу наићи на препреке и [...] конкретна ограничења могу захтевати употребу мање ефикасних мера истраге или могу довести до одлагања истраге“ (видети случај ЕСЉП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад при §164; ЕСЉП, *Базоркина против Русије*, бр. 69481/01, пресуда од 27. јула 2006, § 121). Суд је ипак закључио да „обавеза сходно члану 2 која се тиче заштите живота подразумева да, чак и у условима нарушене безбедности, морају бити предузети сви разумни кораци како би се обезбедила ефикасна, независна истрага у вези са наводним кршењима права на живот“ (видети, између много осталих примера, ЕСЉП, случај *Каја против Турске*, наведен у § 73 изнад, при §§ 86-92; ЕСЉП, случај *Ерги против Турске*, наведен изнад, при §§ 82–85; *Танрикулу против Турске*, ЕСЉП [ВВ], бр. 23763/94, пресуда од 8. јула 1999, §§ 101–110, ЕКЉП 1999-IV; ЕСЉП, *Кашијев и Акајева против Русије*, бр.

57942/00 и 57945/00, пресуда од 24. фебруара 2005, §§ 156–166; ЕСЈП, *Исајева против Русије*, наведен изнад у §§ 215-224; ЕСЈП *Мусајев и остали против Русије*, бр. 57941/00 и остали, пресуда од 26. јула 2007, §§ 158-165).

88. Слично томе, КЈП је закључио да се право на живот, укључујући процедуралне гаранције, сматра врховним правом од кога није дозвољено никакво одступање чак ни у ванредним околностима када је угрожен живот нације (видети, КЈП, Општи коментар бр. 6, наведен изнад у § 72, при § 1; КЈП, Абубакар Амиров и Аизан Амирова против Руске Федерације, саопштење бр. 1447/2006, разматрања од 22. априла 2009, § 11.2, СГПП/Ц/95/Д/1447/2006). Такође, КЈП је напоменуо применљивост чланова 2 (3), 6 и 7 МСГПП, уз посебни осврт на УНМИК-ову обавезу да спроведе ваљане истраге у вези са нестанцима и отмицама на Косову (видети КЈП, Закључне примедбе Комитета за људска права: Косово (Србија), 14. август 2006, §§ 12-13, СГПП/Ц/УНК/ЦО/1).
89. Комисија разуме потешкоће са којима се УНМИК сусрео током прве фазе свог ангажовања. Комисија напомиње да је одговарајућа важност која је дата питању несталих лица на Косову значила да је УНМИК морао да узме у обзир како хуманитарну, тако и кривичну димензију ситуације. Конкретно, Комисија сматра да су важност која се приписује кривичним истрагама и потешкоће на Косову које су ограничиле могућност истражних органа да спроведу такве истраге, као што је описао СПГС, довеле до тога да од кључног значаја буде да УНМИК од самог почетка успостави окружење које погодује обављању значајних истрага. Ово подразумева успостављање система који обухвата елементе попут приписивања свеобухватне одговорности по питању надзора и праћења напретка истрага, обезбеђивања редовних извештаја о напретку истрага као и поступка прописне предаје предмета међу различитим службеницима или јединицама полиције УНМИК-а. Такав систем би такође требало да узме у обзир потребу за заштитом жртава и сведока (видети, *mutatis mutandis*, ЕСЈП, *Р. Р. и остали против Мађарске*, бр. 19400/11, пресуда од 4. децембра 2012. године, §§ 28–32), као и да се размотри нарочита рањивост расељених лица у периоду након сукоба (видети ЕСЈП [ВВ], *Саргсијан против Азербејџана*, бр. 40167/06, одлука од 14. децембра 2011. године, § 145; и ЕСЈП [ВВ], *Чирагов и остали против Јерменије*, бр. 13216/05, одлука од 14. децембра 2011. године, § 146). Иако схвата да је до распоређивања и организовања полиције и правосудног апарата дошло постепено, Комисија сматра да је овај процес завршен 2003. године када је Генерални секретар УН-а описао полицију и правосудни систем на Косову као системе који „добро функционишу“ и који су „одрживи“ (видети § 16 изнад).
90. Комисија даље напомиње да њен задатак није да испита релевантну праксу или наводне препреке спровођењу ефикасне истраге *in abstracto*, већ само у вези са њиховом конкретном применом на одређене околности везане за ситуацију која је предмет жалбе пред Комисијом (видети ЕСЈП, *Броган и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 29. новембра 1988. године, § 53, Серија А бр. 145-Б). Комисија се стога слаже са СПГС-ом да природа и степен разматрања да ли ефикасност истраге испуњава минимални праг зависе од околности одређеног предмета. Из тих разлога, Комисија сматра да ће утврдити, у погледу сваког предмета,

да ли су предузети сви разумни кораци за спровођење ефикасне истраге као што у налаже члан 2, узимајући у обзир реалне околности истражног посла на Косову.

91. На крају, као одговор на примедбу СПГС-а да се члан 2 мора тумачити тако да се њиме не поставља немогућ или несразмеран терет на надлежне органе, било у контексту полицијских активности или у контексту приоритета и средстава, Комисија узима у обзир да је Европски суд установио да се управо конкретним чињеницама и контекстима мора мерити шта заправо представља немогућ и/или несразмеран терет (видети ЕСЉП, случај *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 76, при § 70; ЕСЉП, *Брекнел против Уједињеног Краљевства*, бр. 32457/04, пресуда од 27. новембра 2007. године, § 62).
92. Комисија наглашава да је она већ обавила анализу ефикасности, из члана 2, бројних истрага које је спровео УНМИК у погледу убистава, отмица и нестанка везаних за сукоб на Косову. Комисија је идентификовала уобичајене недостатке у овим истрагама, као што су кашњења у погледу уписивања предмета и дуги периоди неактивности од почетка и у периоду под правном надлежношћу Комисије; пропуст да се предузму основни истражни кораци и да се испрати очигледан след истраге; недостатак усклађености међу различитим јединицама полиције УНМИК-а; недостатак редовних и значајних разматрања предмета; недостатак тужилачког надзора и пропуст да се члановима породице достави минимум неопходних информација о статусу истраге (упоредити са случајем *Аслаканова и остали против Русије*, предмет ЕСЉП, цитиран изнад у § 79, при § 123). Комисија такође бележи системске пропусте попут мањкавости система за постављање истражних приоритета и изостанка ваљане предаје предмета. У већини ових случајева, Комисија је установила да истраге нису биле ефикасне у смислу члана 2 и да пропусти УНМИК-а, који су се наставили током периода под надлежношћу Комисије, не могу бити оправдани у светлу потешкоћа са којима се УНМИК сусрео на почетку своје мисије.

d) *Усаглашеност са чланом 2 у овом предмету*

93. У погледу околности овог предмета, Комисија напомиње да је нестанак гђе Наталије Маслар забележио МКЦК тек марта 2003. (видети § 23 изнад). Из истражног списка се даље види да је УНМИК сазнао за њен случај тек јануара 2004. (видети § 28 изнад), што је више од пет година након њеног нестанка.
94. СПГС не оспорава чињеницу да је УНМИК имао обавезу да спроведе ову истрагу. Дакле, одговорност је била на УНМИК-у да обезбеди, *прво*, да се истрага спроводи експедитивно и ефикасно; *друго*, да се сав релевантан истражни материјал прописно предаје органу који преузима одговорност за истрагу (ЕУЛЕКС) и, *треће*, да истражни списи могу да се прате и преузимају уколико дође до потребе за тим у било којој каснијој фази.
95. Комисија подсећа на тврдњу СПГС-а да је спис који је достављен Комисији можда непотпун као и на његов пропуст да достави додатна објашњења у вези са тим (видети изнад § 70). У случају да достављен спис није потпун, то би значило да је дошло до

неке од следећих ситуација: да није спроведена ваљана истрага; да спис није исправно и у потпуности предат ЕУЛЕКС-у; или да УНМИК није добио натраг потпун спис од особе тренутно задужене за његово чување.

96. Комисија је већ напоменула да нема разлога да сумња у поштене намере УНМИК-а у настојању да обезбеди истражни спис ради процене од стране Комисије. Међутим, Комисија сматра да, без обзира на то које је од ових могућих објашњења применљиво, оно указује на пропуст који се може директно приписати УНМИК-у, било да се ради о периоду када је он обављао своје извршне функције или у свом садашњем својству.
97. Комисија напомиње да је од самог почетка истраге, током 2004. године, било недостатака у њеном спровођењу. Међутим, у светлу горе описаних напомена у вези са њеном ограниченом временском надлежношћу (видети изнад § 46), Комисија подсећа да је она надлежна *ratione temporis* да процењује усклађеност истрага са чланом 2 ЕКЈП само за период након 23. априла 2005. године, узимајући у обзир статус предмета тог датума (ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 72, при § 70). Период који је предмет разматрања завршава се 9. децембра 2008. године, када је ЕУЛЕКС преузео одговорност у области управљања правдом (видети § 21 изнад).
98. Циљ ове истраге био је да се открије истина о околностима под којима је нестала гђа Наталија Маслар и да се идентификују починиоци. Да би испунили ове циљеве, они који спроводе истрагу били су дужни да траже, прикупе и сачувају доказни материјал; да идентификују могуће сведоке и узму њихове изјаве; да идентификују починиоца/починиоце и изведу их пред надлежни суд утврђен законом.
99. Комисија подсећа да би ефикасне истражне радње морале да се спроводе брзо и експедитивно, где би надлежни органи предузели све разумне кораке и испратили очигледан след истраге како би осигурали доказе везане за инцидент, укључујући, између осталог, сведочење очевидаца, форензичке доказе итд. Истрага такође мора да обезбеди елемент јавног надзора у довољној мери, као и да у разумној мери буде доступна породици жртве. Закључак истражитеља мора да се заснива на подробној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената. Штавише, истрага би требало да се повремено преиспита, како би се обезбедило да све доступне информације буду узете у разматрање. Пошто обавеза спровођења истраге није обавеза резултата већ средстава, при оцењивању њене ефикасности треба узети у обзир околности конкретног случаја и практичну реалност истражног рада (видети §§ 76–77 изнад).
100. У погледу првог дела процедуралне обавезе, којом се утврђује судбина гђе Наталије Маслар, Комисија напомиње да се још увек не зна где се она налази. Комисија констатује да су анте-мортем подаци у вези са жалиочевом несталом сестром прикупљени, али није јасно када и ко је то урадио (видети § 26 изнад).
101. Комисија напомиње да је „прикупљање ДНК узорака само по себи од суштинског значаја, јер обезбеђује неопходан материјал за будућа компаративна истраживања и

могућу идентификацију пронађених посмртних остатака. Широко је прихваћено да је поређење узорака ДНК материјала једини начин идентификације посмртних остатака после тако дугог временског периода. Стога прикупљање довољних узорака од сродника несталог лица постаје императив, а без тога, шансе да се утврди идентитет посмртних остатака, ако се они пронађу, веома су мале. Настављени пропуст да се прикупе такви узорци озбиљно смањује могућност идентификације посмртних остатака гђе Наталије Маслар (у случају да су они пронађени или да буду пронађени). Међутим, судећи по релевантној ставци у бази података МКНЈ-а, није прикупљено довољно референтних ДНК узорака који би учинили идентификацију могућом (видети изнад § 23). Овај пропуст да се прикупе узорци ДНК настављен је до данас и надлежни органи не нуде објашњење у вези са тим зашто то није учињено.

102. Комисија такође напомиње, у погледу овог дела процедуралне обавезе, тврдњу СПГС-а да је УНМИК посетио кућу гђе Наталије Маслар у два наврата, маја 2004. (заједно са жалиоцем) и фебруара 2007. (без жалиоца), у потрази за њеним посмртним остацима (видети § 60 и 61 изнад). СПГС такође тврди да је током другог увиђаја УНМИК испитао једног комшију који није био очевидац.
103. Комисија се сада враћа на истрагу коју је спровела полиција УНМИК-а у циљу идентификације починилаца и довођења истих пред лице правде, што представља други елемент процедуралне обавезе из члана 2 ЕКЉП. Комисија напомиње да, упркос четворогодишњем периоду који је протекао од нестанка гђе Наталије Маслар до тренутка када је он пријављен УНМИК-у, ипак је у том погледу требало обавити минимални број неопходних истражних активности.
104. Међутим, Комисија напомиње да се, од тренутка када је УНМИК сазнао за нестанак, 2004. године, у спису види да је предузето само неколико активности у периоду пре временске надлежности Комисије (§ 28 изнад); бележење контакта између жалиоца и ЈНЈ-ове канцеларије у Београду (§§ 29–30 изнад) и испитивање локације, чија је евиденција била изгубљена или никада није ни направљена (§§ 30, 32 и 35 изнад). Изјава жалиоца никада није исправно забележена, иако је жалилац очигледно доставио УНМИК-у јасне детаље о томе шта се догодило са гђом Наталијом Маслар, укључујући време инцидента и околности њене вероватне смрти (видети § 29 изнад). Такође, не постоји назнака о „претресању“ околине куће жртве у покушају да се пронађу потенцијални сведоци нити о било којој додатној активности.
105. У погледу периода под њеном правном надлежношћу, почевши од 23. априла 2005. године, Комисија напомиње да је након тог критичног датума настављен пропуст спровођења неопходних истражних радњи. Следствено томе, нису адекватно решени недостаци који су постојали до тог датума. Тако је, у складу са настављеном обавезом спровођења истраге (видети изнад §72), процена целокупне истраге доведена под период надлежности Комисије.
106. Пошто лица одговорна за злочин нису била идентификована, полиција УНМИК-а је имала обавезу да користи средства која су јој на располагању како би редовно пратила

напредак истраге да би била сигурна да ништа није занемарено и да је сваки нови доказ узет у разматрање, и како би обавестила сроднике о напретку истраге.

107. Током овог периода, полиција УНМИК-а је извршила само преглед предмета, од 15. августа 2005. до 6. фебруара 2007. године. То је довело до неких суштинских истражних радњи.
108. Пошто запис са првог увиђаја очигледно није био доступан за преглед, било је неопходно обавити други увиђај, 2007. године, чиме је истрага одложена скоро три године (видети § 35 изнад). До тренутка када је обављен други увиђај, кућа је била потпуно опљачкана; није било врата, прозора ни ситног инвентара. Други увиђај такође је имао много недостатака: Није јасно зашто је истражитељ ограничио своју активност само на уопштenu визуелну проверу просторија, није затражио да се изврши детаљна претрага за могућим посмртним остацима у релативно малом простору у коме су, по назнаци жалиоца, можда могли бити пронађени посмртни остаци (видети § 35 изнад). Није постојао званични налаз полиције УНМИК-а о томе да ли су посмртни остаци гђе Наталије Маслар били међу рушевинама њене куће током увиђаја. Такође, преглед је довео до разговора са сведоком, иако он није ваљано забележен. Чак и уз ове напоре, празнине нису биле попуњене; није предузета никаква активност са циљем да се прикупе неопходни узорци ДНК, никада није забележена ниједна званична изјава жалиоца. У закључним коментарима истражитеља, током 2007. године, наводи се да су просторије биле „исувише простране да би се прегледале“ (видети § 36 изнад).
109. Како је изнад поменуто, спис је прегледан у периоду 2005–2007. године, али тај преглед предмета није довео ни до какве активности да се исправе грешке или да се предузме било каква неопходна истражна радња која није спроведена током претходне истраге, док је истрага остала на чекању.
110. Комисија је свесна чињенице да сви злочини не могу бити решени и да све истраге не могу довести до идентификације и успешног кривичног гоњења починилаца. Комисија је већ, по питању горенаведеног, упутила на став Европског суда у вези са природом процедуралне обавезе сходно члану 2, што „није обавеза добијања резултата већ употребе средстава“. Суд јасно наводи да не постоји кршење члана 2 ако надлежни органи предузму све разумне кораке које могу да предузму како би се обезбедило да докази везани за инцидент и закључак истраге буду засновани на подробној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената (видети § 77 изнад), чак и онда када није окривљен ниједан починилац (видети нпр, ЕСЉП, предмет *Палић*, наведен изнад у § 76, при § 65 или ЕСЉП [ВВ], *Ђулијани и Гађио против Италије*, бр. 23458/02, пресуда од 24. марта 2011. године, §§ 301 и 326). У том погледу, Комисија такође подсећа на став Европског суда да „надлежни органи морају увек да учине озбиљан напор да открију шта се догодило и не треба да се ослањају на исхитрене или неосноване закључке како би затворили истрагу“ (видети изнад § 77).
111. Комисија је свесна чињенице да дужност спровођења истраге није прекршена једноставно због тога што истрага не производи задовољавајући резултат. Ипак, таква

истрага мора да се спроведе на озбиљан начин и не сме да буде пука формалност. Комисија сматра да обавеза да се утврди судбина гђе Наталије Маслар, која представља први део процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЉП није испуњена (видети ХРАП, *Буљевић*, бр. 146/09, мишљење од 13. децембра 2013, §§ 93–95, упоредити са приступом Комисије у погледу предмета *П. С*, бр. 48/09, мишљење од 31. октобра 2013, § 95). Комисија такође сматра да, узимајући у обзир све околности из овог предмета, УНМИК није предузео све разумне кораке како би идентификовао починиоце и извео их пред лице правде. У том смислу, Комисија сматра да истрага није била одговарајућа и није била усклађена са захтевима ефикасности, као што то налаже члан 2 (видети § 77 изнад),

112. Очигледан недостатак адекватне реакције полиције УНМИК-а могао је да укаже починиоцима на то да надлежни органи нису могли, или да нису били вољни, да истраже нестанке или вероватна убиства. Такав став надлежних органа према најозбиљнијим злочинима у било ком друштву, нарочито у околностима након сукоба, неминовно ствара културу некажњивости међу починиоцима злочина и може само да доведе до погоршања ситуације. Проблеми са којима се УНМИК сусрео на почетку своје мисије, који су размотрени изнад, не оправдавају такву неактивност, било на почетку или касније (видети НРАП, *Николић и остали*, бр. 72/09 и остали, мишљење од 14. децембра 2014, § 203). Наравно, према мишљењу Комисије, оваква неактивност није помогла УНМИК-у да „смири страсти и тензије... које су биле изражене међу свим етничким групама, а које су се појачавале извештајима о несталим или убијеним особама“, као што је поменуо СПГС (видети § 56 горе у тексту).
113. Комисија такође напомиње да ниједан јавни тужилац није укључен у ову истрагу, у било којој фази током периода под управом УНМИК-а. Као што је Комисија већ споменула, правилан тужилачки преглед истражног списка могао је довести до додатних препорука како случај не би остао неактиван наредних година (видети ХРАП, *Стојковић*, бр. 87/09, мишљење од 14. децембра 2013, § 160). Стога, према мишљењу Комисије, преглед истражних списка био је далеко од адекватног.
114. Што се тиче захтева за јавни надзор, Комисија подсећа да члан 2 такође захтева укључивање блиског сродника жртве у истрагу у мери која је неопходна да се заштите његови или њени легитимни интереси.
115. Из истражног списка се види да су маја 2004. године један ЈНЛ-ов службеник и жалилац заједно истражили кућу гђе Наталије Маслар, иако недостаје ваљани запис о овој радњи. Међутим, у спису није забележен додатни контакт са жалиоцем. У спису не постоји ништа што би указало на то да су жалилац и његова породица били обавештени о статусу истраге. Нарочито је важно напоменути да су подаци за контакт жалиоца били доступни полицији УНМИК-а током целе истраге. Комисија стога сматра да истрага уопште није била отворена за јавни надзор, како то налаже члан 2 ЕКЉП (видети ЕСЉП [ВВ], *Мустафа Тунч и Фецире Тунч против Турске*, бр. 24014/05, пресуда од 14. априла 2005. године, §§ 210–216).

116. У светлу горе описаних мана и недостатака у истрази, Комисија сматра да случај гђе Наталије Маслар, као и други случајеви убиства, отмица и нестанка који су претходно размотрени, заправо указују на образац површних и непродуктивних истрага које је полиција УНМИК-а спроводила у вези са убиствима и нестанцима на Косову (видети § 92 изнад; упоредити са КЈП, *Абубакар Амиров и Аизан Амирова против Руске Федерације*, наведен изнад у § 88, при § 11.4 и ЕСЈП, *Аслаканова и остали против Русије*, наведен изнад у § 79, при § 123; ХРАП, *Булатовић*, наведен изнад у § 69, при §§ 85 и 101).

117. Комисија стога закључује да УНМИК није спровео ефикасну истрагу нестанка и вероватног убиства гђе Наталије Маслар. У складу с тим, постојало је кршење процедуралног аспекта члана 2 ЕКЈП.

В. Наводно кршење члана 3 ЕКЈП

118. Комисија сматра да се жалилац позива, у суштини, на повреду права на забрану нечовечног или понижавајућег поступања, која проистиче из нестанка и вероватног убиства његове сестре, као што је загарантовано чланом 3 ЕКЈП.

1. Опсег разматрања Комисије

119. Комисија ће размотрити наводе сходно члану 3 ЕКЈП, примењујући исти опсег разматрања који је предвиђен чланом 2 (видети §§ 41–45 изнад).

120. Комисија подсећа да је Европски суд за људска права закључио у много наврата да ситуација принудног нестанка покреће повреду члана 3 у погледу блиских сродника жртве. Суд наглашава да, у вези са чланом 3, „суштина те повреде не лежи толико у чињеници да је члан породице ‘нестао’, већ се односи на реакције и ставове надлежних органа на насталу ситуацију након што им је предочена“ (видети нпр. ЕСЈП (ВВ), *Чакићи против Турске*, бр. 23657/94, пресуда од 8. јула 1999, § 98, ЕКЈП, 1999-IV; ЕСЈП (ВВ), *Кипар против Турске*, бр. 25781/94, пресуда од 10. маја 2001, § 156, ЕКЈП, 2001-IV; ЕСЈП, *Орхан против Турске*, бр. 25656/94, пресуда од 18. јуна 2002, § 358; ЕСЈП, *Базоркина против Русије*, наведен изнад у § 87, при § 139; ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 76, при § 74; ЕСЈП, *Алпату Исраилова против Русије*, бр. 15438/05, пресуда од 14. марта 2013, § 69; видети такође ХРАП, *Здравковић*, бр. 46/08, одлука од 17. априла 2009, § 41). „Сродник може тврдити да је жртва понашања надлежних органа посебно у погледу тих реакција и ставова“ (видети, између осталог, ЕСЈП, *Ер и остали против Турске*, бр. 23016/04, пресуда од 31. јула 2012. године, § 94).

121. На крају, када се ради о душевној патњи изазваној реакцијама надлежних органа на нестанак, наводна повреда је у супротности са материјалним елементом члана 3 ЕКЈП, а не процедуралним елементом, као што је случај у погледу члана 2 (ЕСЈП, *Гелажевић против Русије*, бр. 20216/07, пресуда од 15. јула 2010. године, §§ 147–148).

2. Поднесци страна

122. Жалилац наводи да су изостанак информација и неизвесност у вези са нестанком и вероватним убиством гђе Наталије Маслар, поготово услед пропуста УНМИК-а да ваљано изврши истрагу, изазвали душевну бол њему и његовој породици.
123. Коментаришући овај део жалбе, СПГС одбацује тврдње. СПГС тврди да жалилац није изнео наводе „ни о каквим лошим намерама особља УНМИК-а укљученог у случај нити о икаквом ставу УНМИК-а који би представљао доказ о било каквом неуважавању озбиљности случаја или осећања жалиоца која проистичу из нестанка и вероватног убиства његове сестре“. Даље, СПГС тврди да не постоји доказ да је УНМИК, када је реаговао на упите жалиоца, поседовао „став који би могао да представља кршење члана 3 ЕКЉП“.
124. СПГС не оспорава постојање душевног бола и патње жалиоца; међутим, он тврди да се она не може приписати УНМИК-у већ да је „последича природне патње проузроковане нестанком и вероватном смрћу блиског члана породице“. Он наводи да је, у овом случају, Европски суд сматрао да патња коју преживљавају чланови породице мора имати „одлике различите“ од емоционалне патње која се може сматрати неминовном код особа које су у сродству са жртвом озбиљног кршења људских права.
125. СПГС дакле тврди да није било кршења члана 3.

3. Процена Комисије

a) Општа начела која се тичу обавезе сходно члану 3

126. Као и члан 2, члан 3 ЕКЉП обухвата једну од основних вредности у демократским друштвима (ЕСЉП, *Талат Тепе против Турске*, бр. 31247/96, од 21. децембра 2004, § 47; ЕСЉП [ВВ], *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, бр. 48787/99, пресуда од 8. јула 2004, *ЕКЉП*, 2004-VII, § 424). Као што то потврђује апсолутни карактер који члан 15 § 2 ЕКЉП даје забрани мучења и нечовечног и понижавајућег поступања, та забрана се примењује чак и у најтежим околностима.
127. Наводећи општа начела применљива на ситуације у којима је наводно дошло до кршења обавезе сходно члану 3 ЕКЉП, Комисија напомиње да феномен нестанка представља сложен облик кршења људских права који се мора разумети и са којим се мора суочити на интегралан начин (видети ИАСЉП, *Веласкез-Родригез против Хондураса*, наведен изнад у § 72 при § 150).
128. Комисија примећује да се обавеза сходно члану 3 ЕКЉП разликује од процедуралне обавезе надлежних органа сходно члану 2. Док се потоњом од надлежних органа захтева да предузму одређене правне радње које могу довести до идентификације и кажњавања одговорних лица, прва поменута обавеза је општија, више је хуманитарног

карактера и односи се на реакцију надлежних органа на патњу сродника лица која су нестала или су убијена.

129. КЛЈП такође препознаје нестанке као озбиљно кршење људских права. У својој одлуци од 21. јула 1983. године, у предмету *Квинтерос против Уругваја*, Комитет је навео да нестаници представљају озбиљна кршења права сродника несталог лица, који пате услед душевног бола који траје све док траје неизвесност у погледу судбине њихових вољених, често и више година (видети КЛЈП, Саопштење бр. 107/1981, УН док. СГПП/Ц/ОП/2 при 138 (1990), § 14). Поред тога, у својој одлуци од 15. јула 1994. у предмету *Мохика против Доминиканске Републике*, КЛЈП је сматрао да је „нестанак лица нераскидиво повезан са поступањем које представља повреду члана 7 [Споразума]“, којим се такође забрањује мучење, нечовечно или понижавајуће поступање и кажњавање (видети КЛЈП, Саопштење бр. 449/1991, УН док. СГПП/Ц/51/Д/449/1991 (1994), § 5.7).
130. По питању тога да ли се чланови породице нестале особе могу сматрати жртвама поступања које је супротно члану 3 ЕКЛЈП, Комисија се позива на судску праксу Европског суда за људска права и на своју сопствену судску праксу. Европски суд прихвата такву могућност, што зависи од постојања „нарочитих чинилаца који доводе до тога да патња коју преживљава [члан породице] добије димензију и одлике различите од емоционалне туге каква се може сматрати неизбежном код особа које су у сродству са жртвом тешког кршења људских права“. Суд даље сматра да „у пресудне елементе спадају непосредност крвог сродства, конкретне околности везане за породични однос, мера у којој је члан породице био сведок предметних догађаја, ангажованост члана породице у покушају да прикупи информације о несталој особи и начин на који су надлежни органи одговорили на такво распитивање“ (видети ЕСЛЈП, *Басајева и остали против Русије*, бр. 15441/05 и 20731/04, пресуда од 28. маја 2009, § 159; ЕСЛЈП, предмет *Ер и остали против Турске*, наведен изнад у § 120, при § 94).
131. Комисија напомиње да, при процени емоционалне патње жртава, Европски суд такође разматра следеће околности: трајање самог нестанка и периода током којег није било информација о судбини несталог лица и истрази коју воде надлежни органи; одлагање покретања кривичне истраге нестанка; изостанак било какве „смишене“ акције надлежних органа, упркос чињеници да су им се жалиоци обратили како би пријавили нестанак свог сродника и поделили са њима информације које имају; изостанак могућег објашњења или информација о судбини несталог сродника упркос личним или писменим упитима упућеним званичним органима (видети, између осталих предмета, ЕСЛЈП, *Ер и остали против Турске*, наведен изнад, § 96; ЕСЛЈП, *Османоглу против Турске*, бр. 48804/99, пресуда од 24. јануара 2008, § 97). Други фактор који доводи до утврђивања повреде члана 3 ЕКЛЈП јесте континуирана природа психолошке патње сродника жртве нестанка (ЕСЛЈП, *Салаков и Ислијамова против Украјине*, бр. 28005/08, пресуда од 14. марта 2013. године, § 201).
132. КЛЈП је такође разматрао то питање и препознао чланове породица несталих лица као жртве повреде члана 7 Споразума: родитеље (*Бушерф против Алжира*, Саопштење

бр. 1196/2003, разматрања од 30. марта 2006, § 9.7, СГПП/Ц/86/Д/1196/2003), децу (*Зарзи против Алжира*, Саопштење бр. 1780/2008, разматрања од 22. марта 2011, § 7.6, СГПП/Ц/101/Д/1780/2008), браћу и сестре (*Ал-Абани против Либијске Арапске Цамахирије*, Саопштење бр. 1640/2007, разматрања од 26. јула 2010, § 7.5, СГПП/Ц/99/Д/1640/2007), супружнике (*Бусруал против Алжира*, Саопштење бр. 992/2001, разматрања од 30. марта 2006, § 9.8, СГПП/Ц/86/Д/992/2001) и тетке/тече, ујне/ујаке и стрине/стричеве (*Беназиза против Алжира*, разматрања од 26. јула 2010, § 9.4, СГПП/Ц/99/Д/1588/2007) (*Башаша против Либијске Арапске Цамахирије*, разматрања од 20. октобра 2010, § 7.2, СГПП/Ц/100/Д/1776/2008). Комитет оправдава овако широко разумевање статуса жртве због патње и бола који су начињени члановима породица нестанком особе, који су често појачани недовољним напорима надлежних органа да истраже нестанак како би установили судбину жртве и извели починиоце пред лице правде (*Абуседра против Либијске Арапске Цамахирије*, Саопштење бр. 1751/2008, разматрања од 25. октобра 2010. године, § 7.5, СГПП/Ц/100/Д/1751/2008). У предмету *Амиров против Руске Федерације* Комитет је приметио да “[б]ез жеље да наведе све околности индиректног стварања жртава, Комитет сматра да пропусти државе као стране која је одговорна за спровођење обавеза истраживања и разјашњавања околности злочина који је претрпела директна жртва обично може представљати фактор. Додатни фактори могу бити неопходни. У овом случају, Комитет напомиње ужасне услове у којима је аутор пронашао осакаћене посмртне остатке своје супруге (...), након чега су уследиле одуговлачене, спорадичне мере које су предузете како би се истражиле околности које су довеле до горепомнутих закључака о постојању повреда чланова 6 и 7, тумачених заједно са чланом 2, ставом 3. Комитет сматра да, узете у обзир заједно, околности захтевају да Комитет закључи да су и права аутора сходно члану 7 такође прекршена“ (КЉП, *Амиров*, наведен изнад у § 88, при § 11.7).

133. Комисија такође узима у обзир чињеницу да, према наводима Европског суда, анализа реакције надлежних органа не треба да се ограничи ни на какве конкретне манифестације ставова тих органа, изоловане инциденте нити на процедуралне чинове; насупрот томе, по мишљењу Суда, процена начина на који су надлежни органи тужене Државе реаговали на упите подносиоца жалбе треба да буде глобална и континуирана (видети ЕСЉП, *Аџиш против Турске*, бр. 7050/05, пресуда од 1. фебруара 2011, § 45).
134. У том погледу, Европски суд је мишљења да би закључци из процедуралног аспекта члана 2 такође били од директне важности при разматрању постојања кршења члана 3 (видети ЕСЉП, *Басајева и остали против Русије*, наведен изнад у § 130, при § 109; ЕСЉП, *Гелајев против Русије*, наведен изнад у § 121, при § 147; ЕСЉП, *Базоркина против Русије*, наведен изнад у § 87, при § 140).
135. Комисија примећује да је Европски суд већ установио повреде члана 3 ЕКЉП у погледу нестанка где је закључено да је сама Држава одговорна за отмицу (видети ЕСЉП, *Лулујев и остали против Русије*, бр. 69480/01, пресуда од 9. новембра 2006, §§ 117-118; ЕСЉП, *Кукајев против Русије*, бр. 29361/02, пресуда од 15. новембра 2007, §§ 107-110). Међутим, супротно томе, у случају који Комисија разматра, УНМИК ни

на који начин није умешан у сам нестанак и не може се сматрати одговорним за душевну патњу подносиоца жалбе која јој је узрокована почињеним злочином.

136. Комисија узима у обзир да је, у изостанку закључка о одговорности Државе за нестанак, Европски суд пресудио да није убеђен да је понашање надлежних органа, иако немарно у довољној мери да представља кршење члана 2 у његовом процедуралном аспекту, могло само по себи изазвати душевну патњу подносиоца жалбе већу од минималног нивоа јачине који је неопходан да би се сматрало да поступање лежи унутар опсега члана 3 (видети, између осталих предмета, ЕСЉП, *Товсултанова против Русије*, бр. 26974/06, пресуда од 17. јуна 2010, § 104; ЕСЉП, *Шафијева против Русије*, бр. 49379/09, пресуда од 3. маја 2012, § 103).

b) Применљивост члана 3 на контекст Косова

137. У погледу применљивости горенаведених стандарда на контекст Косова, Комисија се прво позива на своје разматрање истог питања у вези са чланом 2, наведено изнад у тексту (видети §§ 82–92 изнад).

138. Комисија понавља да систем за спровођење закона који добро функционише треба да узме у обзир заштиту потреба жртава и сведока, као и да размотри посебну рањивост расељених лица у ситуацијама након сукоба. Комисија је већ размотрила чињеницу да је Генерални секретар УН-а 2003. године описао систем полиције и правде на Косову као систем који „добро функционише“ и који је „одржив“ (видети § 16 горе у тексту).

139. Комисија поново напомиње да неће размотрити релевантну праксу нити наводне препреке спровођењу ефикасне истраге *in abstracto*, већ само у односу на њихову конкретну примену на дотичну жалбу, узимајући у обзир конкретне околности случаја.

140. Из тих разлога, Комисија сматра да мора да установи, у вези са сваким случајем, да ли би став и реакције УНМИК-ових органа на сам нестанак и на захтевање информација од стране жалилаца у вези са судбином њихових сродника и кривичном истрагом представљали повреду обавезе сходно члану 3, имајући у виду реалну ситуацију на Косову у релевантно време.

c) Усаглашеност са чланом 3 у овом предмету

141. У оквиру ових догађаја, Комисија у овом случају примећује одређен број фактора који, узети заједно у разматрање, покрећу питање повреде члана 3 ЕКЉП.

142. Комисија напомиње блискост породичних веза између жалиоца и гђе Наталије Маслар, с обзиром на то да је она жалиочева сестра.

143. Комисија подсећа на пропуст установљен горе у тексту у вези са процедуралном обавезом члана 2, упркос чињеници да је полиција УНМИК-а имала минимум информација потребних да води истрагу од самог почетка. С тим у вези, Комисија

повнавља да, са становишта члана 3, она може да разматра реакције и ставове УНМИК-а у односу на жалиоца у целини.

144. Као што је показано горе у тексту у вези са чланом 2, по овом случају није спроведена ваљана истрага. У спису су представљени ограничени докази који се тичу контакта између жалиоца и УНМИК-ових власти. Спис не садржи изјаву жалиоца. Такође се чини да након 2004. године он није контактиран и обавештен о истрази.
145. У светлу горенаведеног, Комисија закључује да је жалилац трпео тешку патњу и бол током продуженог временског периода због начина на који су се органи УНМИК-а бавили случајем и због њихове немогућности да у том периоду сазнају шта се десило његовој сестри. У том погледу је очигледно да, у било којој ситуацији, бол брата који мора да живи у неизвесности у вези са судбином своје рођене сестре мора бити неподношљив.
146. Из горенаведених разлога, Комисија закључује да је УНМИК својим понашањем допринео патњи и душевном болу жалиоца, чиме је дошло до кршења члана 3 ЕКЉП.

V. ЗАКЉУЧНИ КОМЕНТАРИ И ПРЕПОРУКЕ

147. У светлу закључака Комисије о овом предмету, Комисија је мишљења да је потребан неки облик накнаде.
148. Комисија напомиње да принудни нестанци представљају озбиљна кршења људских права која се морају истражити и судски процесуирати под било каквим околностима. Комисија такође напомиње да је УНМИК, као територијална управа на Косову од 1999. до 2008. године, имао примарну одговорност да ефикасно истражи нестанак и вероватно убиство гђе Наталије Маслар и да његов пропуст да то учини представља настављено озбиљно кршење људских права жртве и њених сродника, поготово права на утврђивање чињеница.
149. Комисија истиче забринутост СПГС-а да су неадекватна средства, поготово на почетку УНМИК-ове мисије, довела до тога да испуњавање УНМИК-ових обавеза у погледу људских права буде тешко достижно.
150. Уобичајено би била одговорност УНМИК-а да предузме одговарајуће мере како би стао на крај запаженом кршењу права и, колико је то могуће, исправио последице истог. Међутим, као што је Комисија напоменула изнад у тексту (видети изнад § 18), одговорност УНМИК-а која се тиче спровођења правде на Косову завршила се 9. децембра 2008. године. УНМИК стога није више у позицији да предузима мере које ће имати директан утицај на истраге које су још увек на чекању пред ЕУЛЕКС-ом или локалним властима. Такође, након једностраног проглашења независности од стране Привремених институција самоуправе Косова 17. фебруара 2008. године и касније, ступањем на снагу косовског устава 15. јуна 2008. године, УНМИК је престао да обавља извршне функције на Косову и та чињеница је ограничила његову могућност

да пружи пуну и ефикасну репарацију за извршену повреду права, како је то прописано утврђеним начелима међународног права о људским правима.

151. Комисија сматра да ова чињенична ситуација не ослобађа УНМИК од одговорности да исправи, што је могуће више, последице кршења права за која је одговоран.

У погледу жалиоца и предмета, Комисија сматра прикладним да УНМИК:

- У складу са судском праксом Европског суда за људска права у вези са ситуацијама ограничене надлежности државе (видети ЕСЈП [ВВ], *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, наведен у § 126 изнад, при § 333; ЕСЈП, *Ал-Садун и Муфди против Уједињеног Краљевства*, бр. 61498/08, пресуда од 2. марта 2010, § 171; ЕСЈП [ВВ], *Катан и остали против Молдавије и Русије*, бр. 43370/04, 8252/05 и 18454/06, пресуда од 19. октобра 2012, § 109), мора тежити томе да, уз сва средства која су му доступна у односу на надлежне косовске органе, добије уверавања да ће истраге које се односе на предмет који се овом приликом разматра бити настављене у складу са захтевима ефикасне истраге предвиђеним чланом 2, да ће се утврдити околности везане за нестанак и вероватно убиство гђе Наталије Маслар и да ће могући починиоци бити изведени пред лице правде. Жалилац и/или други блиски сродници треба да буду обавештени о том поступку и да добију увид у релевантну документацију, уколико је потребно;

- Јавно призна, укључујући и путем медија, у разумном року, одговорност у вези са пропустом УНМИК-а да адекватно истражи нестанак и вероватно убиство гђе Наталије Маслар, као и са патњом и душевним болом до којих је касније дошло и јавно се извини жалиоцу и његовој породици у вези са тим;

- Предузме одговарајуће кораке за исплату адекватне надокнаде жалиоцу за моралну штету коју је претрпела због УНМИК-овог пропуста да спроведе ефикасну истрагу, као и за патњу и душевни бол које је жалилац претрпела услед понашања УНМИК-а.

Комисија такође сматра да је прикладно да УНМИК:

- У складу са Резолуцијом Генералне скупштине УН-а о „основним начелима и смерницама у вези са правом на правни лек и репарацију за жртве грубог кршења међународног права које се тиче људских права и озбиљног кршења међународног хуманитарног права“ (А/Res/60/147, 21. март 2006. године), предузме одговарајуће кораке, путем других институција повезаних са УН-ом које раде на Косову, домаћих органа и невладиних организација, ради остваривања потпуног и свеобухватног програма репарације, укључујући реституцију, компензацију, рехабилитацију, сатисфакцију и гаранцију да се тако нешто неће поновити, за жртве из свих заједница које су претрпеле озбиљне повреде људских права током и након сукоба на Косову;

- Предузме одговарајуће кораке код надлежних органа Уједињених нација, укључујући Генералног секретара УН-а, ка додељивању одговарајућих људских и финансијских ресурса како би се осигурало да Уједињене нације увек поштују стандарде међународних људских права, укључујући ситуације када обављају административне и извршне функције на некој територији, и да обезбеди ефикасно и независно надгледање;

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА,

Комисија, једногласно,

- 1. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ЈЕ ДОШЛО ДО КРШЕЊА ПРОЦЕДУРАЛНЕ ОБАВЕЗЕ СХОДНО ЧЛАНУ 2 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;**
- 2. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ПОСТОЈИ КРШЕЊЕ МАТЕРИЈАЛНЕ ОБАВЕЗЕ ИЗ ЧЛАНА 3 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА У ПОГЛЕДУ НЕСТАНКА И ВЕРОВАТНОГ УБИСТВА ГЂЕ НАТАЛИЈЕ МАСЛАР;**
- 3. ПРЕПОРУЧУЈЕ ДА УНМИК:**
  - a. ТРАЖИ ОД НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА НА КОСОВУ ДА ПРЕДУЗМУ СВЕ МОГУЋЕ КОРАКЕ КАКО БИ ОСИГУРАЛИ ДА СЕ КРИВИЧНА ИСТРАГА У ВЕЗИ СА НЕСТАНКОМ И ВЕРОВАТНИМ УБИСТВОМ ГЂЕ НАТАЛИЈЕ МАСЛАР НАСТАВИ У СКЛАДУ СА ЧЛАНОМ 2 ЕКЉП И ДА ПОЧИНИОЦИ БУДУ ИЗВЕДЕНИ ПРЕД ЛИЦЕ ПРАВДЕ;**
  - b. ЈАВНО ПРИЗНА, УКЉУЧУЈУЋИ И ПУТЕМ МЕДИЈА, ОДГОВОРНОСТ ЗА СВОЈ ПРОПУСТ ДА СПРОВЕДЕ ЕФИКАСНУ ИСТРАГУ У ВЕЗИ СА НЕСТАНКОМ И ВЕРОВАТНИМ УБИСТВОМ ГЂЕ НАТАЛИЈЕ МАСЛАР, КАО И ЗА ПАТЊУ И ДУШЕВНИ БОЛ ДО КОЈИХ ЈЕ ДОШЛО И ЈАВНО СЕ ИЗВИНИ ЖАЛИОЦУ И ЊЕГОВОЈ ПОРОДИЦИ;**
  - c. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ ЗА ИСПЛАТУ ОДГОВАРАЈУЋЕ НАДОКНАДЕ ЖАЛИОЦУ ЗА ПРЕТРПЉЕНУ МОРАЛНУ ШТЕТУ У ВЕЗИ СА УСТАНОВЉЕНИМ ПОВРЕДАМА ЧЛАНА 2 И ЧЛАНА 3 ЕКЉП;**
  - d. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ КА ОСТВАРИВАЊУ ПОТПУНОГ И СВЕОБУХВАТНОГ ПРОГРАМА РЕПАРАЦИЈЕ;**
  - e. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ У УЈЕДИЊЕНИМ НАЦИЈАМА КАО ГАРАНЦИЈУ ДА СЕ ИСТА СИТУАЦИЈА НЕЋЕ ПОНОВИТИ;**

- f. ОДМАХ ПРЕДУЗМЕ ЕФИКАСНЕ МЕРЕ ЗА ПРИМЕНУ ПРЕПОРУКА КОМИСИЈЕ И ОБАВЕСТИ ЖАЛИОЦА И КОМИСИЈУ О ДАЉЕМ РАЗВОЈУ ОВОГ ПРЕДМЕТА.**

Андреј Антонов
Извршни службеник

Марек Новицки
Председавајући

СКРАЋЕНИЦЕ И АКРОНИМИ

СГПП – Међународни споразум о грађанским и политичким правима
ОП – Одељење правде
ОЈТ – Окружно јавно тужилаштво
ЕКЉП – Европска конвенција о људским правима
ЕСЉП – Европски суд за људска права
ЕУ – Европска унија
ЕУЛЕКС – Мисија владавине права Европске уније на Косову
СРЈ – Савезна Република Југославија
ХРАП – Саветодавна комисија за људска права
КЉП – Комитет за људска права Уједињених нација
ИАСЉП – Интерамерички суд за људска права
МКНЛ – Међународна комисија за нестала лица
МКЦК – Међународни комитет Црвеног крста
МКТЈ – Међународни кривични трибунал за бившу Југославију
МТ – Међународни тужилац
КФОР – Међународне безбедносне снаге (уобичајено познате као косовске снаге)
ОВК – Ослободилачка војска Косова
ЈНЛ – Јединица за нестала лица
НЛ – Нестало лице
НАТО – Северно-атлантски споразумни савез
КНЛСМ – Канцеларија за нестала лица и судску медицину
ОЕБС – Организација за европску безбедност и сарадњу
РИЈ – Регионална истражна јединица
СПГС – Специјални представник Генералног секретара
УН – Уједињене нације
УНХЦР – Високи комесар Уједињених нација за избеглице
УНМИК – Привремена административна мисија Уједињених нација на Косову
КПИЖ – Комисија за проналажење и идентификацију жртава
ЈИРЗ – Јединица за истрагу ратних злочина